

CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Lecții de la păgâni

Încă de la crearea sa, omul a fost rânduit să trăiască în comuniune pentru că „nu este bine să fie singur”, așa că i-a fost dat un „ajutor potrivit”, adică pe femeie, cu care să crească, să se înmulțească și să stăpânească cele ce i-au fost dăruite. Pentru acestea, Dumnezeu a întemeiat Taina căsătoriei, prin care bărbatul „lasă pe tatăl și pe mama sa” și devine un trup cu soția pentru a crește duhovnicește împreună cu ea în interiorul familiei. Mai mult decât atât, însuși Mântuitorul binecuvintează această Taină la nunta din Cana Galileii, unde face și prima Sa minune, importanța instituției familiei fiind arătată în mai multe locuri din Sfânta Scriptură, precum și de către Sfinții Părinți ai Bisericii. Numai că evoluția societății omenești, schimbările sociale, culturale și de mentalitate au angrenat în mecanismul lor și instituția familiei, omul zilelor noastre, omul „modern”, schimbându-și atitudinea față de familie, în general și căsătorie, în special. Omul contemporan a devenit un om care vrea să își „trăiască viața”, un om „liber” și, prin urmare, fundamentele ce stăteau odinioară la baza societății, printre care se numără familia, sunt considerate acum „învechite”. De aici avem numărul tot mai mare de cupluri care trăiesc în concubinaj și care fac copii fără să fie căsătoriți. Cei mai mulți văd în căsătorie o simplă formalitate, scrisă pe „o bucată de hârtie”, și nu adevărata dimensiune sacră a acesteia. Exemplele de vedete care își schimbă „partenerii”, prezentate obsesiv de televiziuni, sunt preluate, din păcate, cu foarte mare ușurință de privitori și considerate repere pentru propria viață.

Comparând vremurile de acum cu cele antice, constatăm cu amărăciune faptul că societatea actuală pare, în această privință, mai rătăcită decât lumea necreștină de odinioară. Căci păgânii respectau și aveau la mare cinste instituția căsătoriei dintre un bărbat și o femeie. În *Viața Sfintei Tecla*, un proconsul păgân îi face Sfintei apologia căsătoriei și nunții. Un text vechi de 1500 de ani vorbește de tradiția căsătoriei veche de

când lumea, prin care se asigură perpetuarea neamului omenesc. Căsătoria păzește de asemenea și moralitatea oamenilor, oprește de la împreunările cele fărădelege, fiindcă este o lege nescrisă a naturii înseși: cine fuge de cele firești cade în cele nefirești. Căsătoria este un leac împotriva morții, pentru că, datorită succesiunii pe care o asigură, neamul oamenilor redobândește pierduta nemurire. Iată acest text uimitor de actual:

„Văd, o, fecioară, că nu-ți lipsește nimic din noblețe, nici din demnitate, nici din bunăcuviința cugetului și a trupului și că ești înzestrată cu cele mai bune daruri, cum putem presupune din ceea ce vedem, eu și toți oamenii de aici. Dar ce voiești fugind de nuntă, eu nu mă pricep să spun, un lucru atât de cinstit, atât de respectat și laudat de toți, oameni și zei deopotrivă. Căci căsătoria, ca să spunem pe scurt, umple pământul întreg de oameni și de animale, umple văzduhul de păsări și dă mării cele pe care marea le hrănește în sânul ei. Această căsătorie îndreaptă firea morții înseși, aducând în locul celor răpiți de moarte pe cei ce urmează să trăiască, încât neamul nostru este aproape nemuritor, fiindcă oamenii care se nasc mereu înlocuiesc pe cei ce au plecat dintre noi și împlinesc rolul, rânduiala și trebuința lor.

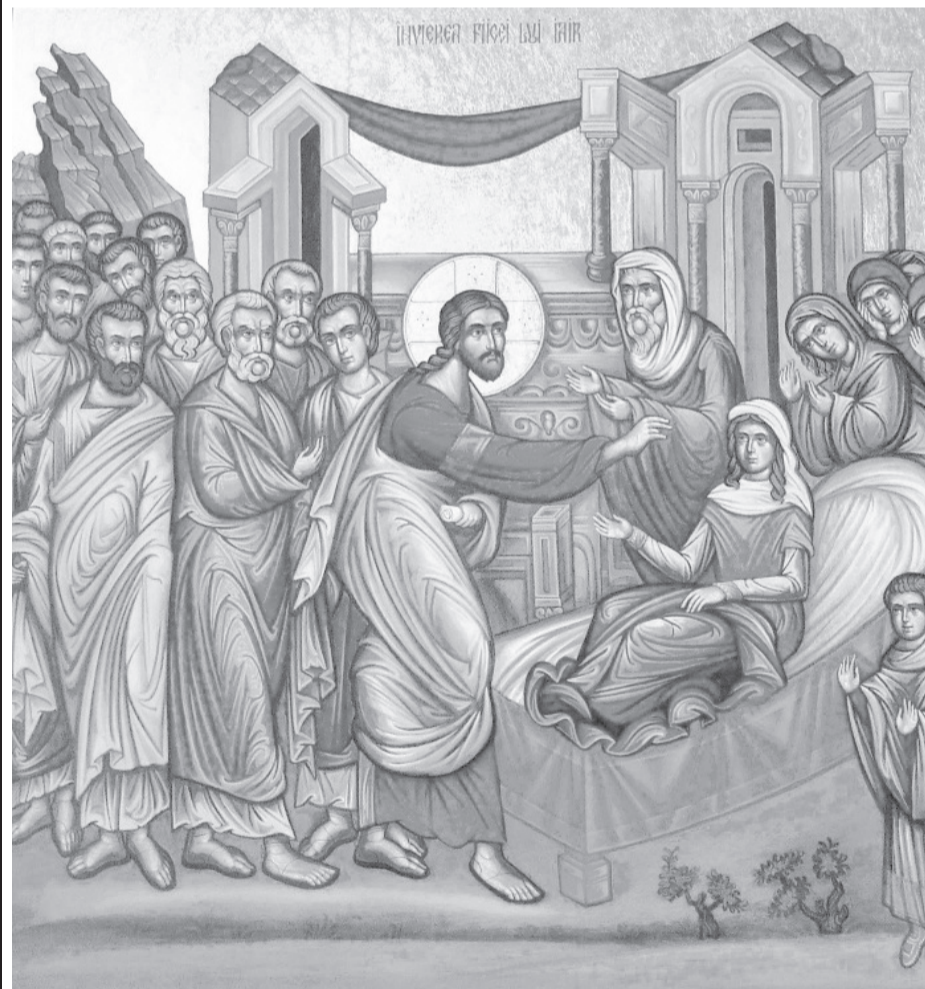
Această căsătorie este învățător înfrânării, cel mai bun hotarnic și paznic, fiindcă împiedică pururea, prin unirea legiuită, plăcerile și împreunările fărădelege. Căsătoria face diferența între fiii legitimi și cei nelegitimi care nu s-au născut bine și este criteriul exact al unei bune descendențe. Căsătoria a știut să păzească neamestecat bunul nume al neamurilor. Căsătoria împarte moștenirile averilor celor cărora li se cuvine și cum se cuvine. Pentru ce fugi de nuntă care este un lucru atât de sfânt și de bun? Căci tatăl tău, alegând nunta și cinstind căsătoria te-a dobândit pe tine atât de frumoasă. Și pe fiecare dintre noi, cei ce suntem de bun neam, nunta ne-a adus la lumină și la viața prezentă.

Continuare în pagina 2
Pr. Adrian MURG

PREDICA

Sufletul, „lucrul cel nemuritor” Duminica a XXIV-a după Rusalii

„În vremea aceea a venit la Iisus un bărbat, al cărui nume era Iair și care era mai-marele sinagogii. Și căzând la picioarele lui Iisus, îl ruga să intre în casa Lui, căci avea numai o fiică, ca de doisprezece ani, și ea era pe moarte. Și, pe când se ducea El, mulțimile îl împresurau. Și o femeie, care de doisprezece ani avea scurgere de sânge și cheltuisese cu doctorii toată averea ei, și de nici unul nu putuse să fie vindecată, apropiindu-se pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit curgerea sângelui ei. Și a zis Iisus: Cine este cel ce s-a atins de Mine? Dar toți tăgăduind, Petru și ceilalți care erau cu El, au zis: Învățătorule, mulțimile Te împulzesc și Te strămtorează și Tu zici: Cine este cel ce s-a atins de mine? Iar Iisus a zis: S-a atins de Mine cineva. Căci am simțit o putere care a ieșit din Mine. Și, femeia, văzându-se vădită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus de față cu tot poporul din ce cauză s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată. Iar El i-a zis: Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace. Și încă vorbind El, a venit cineva de la mai-marele sinagogii, zicând: A murit fiica ta. Nu mai supăra pe Învățătorul. Dar Iisus, auzind, i-a răspuns: Nu te teme; crede numai și se va izbăvi. Și venind în casă n-a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru și pe Ioan și pe Iacov și pe tatăl copilei și pe mamă. Și toți plângeau și se tânguiau pentru ea. Iar El a zis: Nu plângeți; n-a murit, ci doarme. Și râdeau de El, știind că a murit. Iar El, scoțând pe toți afară și apucând-o de mână, a strigat, zicând: Copilă, scoală-te! Și duhul ei s-a întors și a înviat îndată; și a poruncit El să i se dea să mănânce. Și au rămas uimiți părinții ei. Iar El le-a poruncit să nu spună nimănui ce s-a întâmplat.” (Luca 8, 41-56)

Iubiți credincioși și credincioase,

La început, Dumnezeu a creat din marea Sa iubire totul iar la urmă L-a făcut pe om ca și „coroana creației”. Dacă Sfânta Scriptură ne învață că totul a fost creat de Dumnezeu prin voința divină, pe om L-a creat în mod activ, „Luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și s-a făcut omul ființă vie”. (Facere 2, 7). Așadar trupul este materie, pământ iar sufletul este suflarea lui Dumnezeu, viața. În momentul în care sufletul iese din trup intervine moartea. Dacă trupul este trecător, vre-

melnic, supus stricăciunii, sufletul este viu și nemuritor și el se va întoarce la Dumnezeu fiind supus judecății de a lua plată pentru ceea ce a făcut în viață. Știind că moartea este o stare de trecere de la viața aceasta la viața veșnică, vom vorbi astăzi despre nemurirea sufletului.

Frați creștini,

În Sfânta Evanghelie de astăzi se vorbește despre o minune săvârșită de Mântuitorul Iisus Hristos asupra unei copile de 12 ani care a murit.

Continuare în pagina 2

Pr. Petru URSULESCU

Din sumar

► Despre Lucian Zenoviu Bot, *Dinamica unității ecleziale. Comuniunea și comunitățile* pagina 3, Pr. Sorin Cosma

► Știri
pagina 4

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, dătătorul de sănătate

Profesorul Haralambos Bakirtzis, în legătură cu această chestiune, notează următoarele: În biserica Sfântului Dumitru cunoaștem, din istorisirile minunilor, că se acorda îngrijire medicală bolnavilor de diverse categorii: guvernatorul paralic Marianos, guvernatorul care suferea de hemoragie continuă, locuitorii orașului cu boli grave precum: febre maligne, edeme bubonice, hemoptizii (simptome ale tuberculozei), boli nervoase, asemenea cazurilor soldatului îndrăcit, a guvernatorului hemiplegic (paralizie a unei jumătăți laterale a corpului), ș.a.

Bolnavii erau transportați la biserică de către rudele acestora pe târgi, cu animale de tracțiune sau pe brațe. Aceasta înseamnă că nu exista un serviciu de ambulanță și că locul de îngrijire al celor suferinzi se găsea în interiorul bisericii sau în una din clădirile sale anexe.

Imediat după intrarea bolnavului, îngrijitorii bisericii îi aduceau o saltea, adică îi dădeau un pat. În cadrul îngrijirii suferinzilor erau cuprinse de asemenea hrana și băile calde. Rudele lor nu așteptau alături de aceștia în timpul nopții. De aici reiese faptul că biserica Sfântul Dumitru dispunea de personal medical adjuvant pe durata nopții, selectat probabil pe bază de voluntariat. În nici

o situație nu se face referire la vreo plată financiară în schimbul asistenței medicale. Bolnavii stăteau toți în același loc, iar în timpul nopții aveau loc vindecări minunate, odată cu vizita Sfântului Dumitru.

S-au păstrat mozaicuri-dedicație, prin care cei vindecați își exprimă recunoștința, precum de exemplu mozaicul coloanei pătrate din partea nordică a Sfântului Altar, care are inscripția: „Oamenii m-au dezamăgit, însă puterea ta mi-a dat viață; mulțumindu-ți îți ofer icoana, Klimis (Clement)” (Minunile Sfântului Dumitru, Tesalonic, 1997, pp. 368-369).

(Sfinții noștri, Sfânta Mitropolie a Tesalonicului. Biserica Sfântul Dumitru – Ocrotitorul, Ediție îngrijită de Pr. Asterios Karabatakis, Tesalonic)

Urmare din pagina 1

Ea era fiica mai marelui sinagogii din Capernaum, pe nume Iair, care, trecând peste „bariera” credinței sale (iudeii nu-L recunoșteau pe Hristos drept Mesia), a căzut la picioarele lui Iisus rugându-L să vină să-i vindece fiica ce era pe moarte. Însă vestea cea rea a căzut peste capul lui Iair, cineva l-a anunțat că fiica lui a murit. În acel moment, deznădejdea a cuprins sufletul lui Iair, dar auzind acestea, Iisus S-a apropiat cu blândețe de tatăl îndurerat și i-a zis: „Nu te teme, crede numai și se va izbăvi fiica ta” (Luca 8, 50). Și a mers Iisus în casa lui Iair schimbând tristețea în bucurie. A luat copilă de mână zicându-i: „Copilă, scoală-te”. Și îndată copilă a înviat și i-a dat să mănânce. Viața a revenit, sufletul nemuritor s-a întors în trupul copilă. Mare a fost bucuria lui Iair și a celor ce erau de față, însă, mare este bucuria noastră a tuturor celor ce credem în Iisus Hristos Cel înviat, Care a dăruit Viața tuturor oamenilor.

Iubiți credincioși și credincioase,

Încă din Vechiul Testament oamenii au avut credința că sufletul omului trăiește și după moarte. În Noul Testament Fiul lui Dumnezeu întrupat nu numai că propovăduiește Învierea, ci și dovedește nemurirea sufletului prin minunile pe care le-a săvârșit. Întruparea Mântuitorului, activitatea Sa pământească și Jertfa de pe Cruce sunt urmate de Înviere, la care suntem fiecare dintre noi chemați. „Aceasta este voia Tatălui Meu, ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi”, spune Hristos. (Ioan 6, 40). Sfântul apostol Pavel scria corintenilor: „Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Căci, precum în Adam toți mor, în Hristos toți vor învia” (I Corinteni 15, 21-22). Aceasta este învățătura Bisericii noastre că omul nu se sfârșește cu moartea fizică, ci ea este o trecere de la viața vremelnică la viața veșnică.

Sufletul nu moare odată cu trupul, el se mută la Cer unde va avea loc Dreapta Judecată în urma căreia Dumnezeu va stabili locul de fericire sau de osândă, după cum a lucrat pe pământ.

În această viață omul trebuie să poarte grijă de suflet, de „lucrul cel nemuritor”, după cum mărturisește foarte sugestiv Troparul închinat cuvivoșilor și cuvivoaselor, „Întru tine, Părinte (Maică), cu osârdie s-a mântuit cel după chip, căci luând Crucea ai urmat lui Hristos și luptând, ai învățat să nu se uite la trup căci este trecător, ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta și cu îngerii se bucură, (Prea) Cuvivoase (ă) Părinte (Maică), duhul tău”.

Văzând toate acestea, să facem voia lui Dumnezeu purtând grijă de cel mai de preț DAR al lui Dumnezeu făcut nouă, sufletul nostru, strigând din adâncul inimii „Iisuse, Cel ce ai înviat din morți, înviază și sufletele noastre!”

Amin.

Lección de la págani

Urmare din pagina 1

Și fiecare dintre noi nu-maidecât pleacă din această viață, dar prin nuntă lasă în urmă pe altul asemenea lui, care îl înlocuiește.” (Viața și

minunile sfintei întâi Mucenițe și întocmai cu apostolii, Tecla, pp. 52-53, Editura Doxologia, 2017).

Este trist, nu-i așa?, faptul că destul de mulți dintre

creștinii zilelor noastre sunt în ceea ce privește cunoașterea și respectarea legilor firii sub nivelul păgânilor din vechime. Abecedarul vieții se cere iarăși deschis și învățat.

Nu de prieteni ducem lipsă, ci de inimi prietenoase

Învățăm, încă din pruncie, că avem un înger păzitor sau că ne aflăm sub ocrotirea sfinților ale căror nume le purtăm. Dar nu ne învățăm nimeni că șirul prietenilor din Cer, însă atât de aproape de noi, este cu mult mai mare decât ne putem imagina. Avem impresia că noi am descoperit câte un sfânt – cum e cazul, în ultimii ani, cu Sfântul Efreem cel Nou – și, câpătând evlavie la el, ni-l câștigăm de prieten. În fapt, înainte de a avea noi evlavie la un sfânt, acesta a avut „evlavie” la noi. Și convertitul are impresia că el L-a descoperit pe Dumnezeu sau a ajuns la El, deși realitatea este că Dumnezeu S-a lăsat descoperit. Nu noi alergăm la Dumnezeu, ci El aleargă mereu spre noi, iar noi deschidem ochii – „ne venim în sine” (cf. Luca 15, 17) –, sesizând această mișcare. Și-L întâlnim. Așa este și în cazul sfinților. Ei ne sunt prieteni înainte de a-i descoperi noi, ca atare. Nu noi le „cerem prietenia”, noi doar ne trezim la realitate și sesizăm tovarășia lor, dragostea lor atât de smerită și de discretă.

Am scris rândurile de mai sus inspirat fiind de Sfântul Mare Mucenic Dimitrie. Anul trecut, cam pe vremea aceasta, aflat în chiliuța pe care mi-o oferise Mănăstirea Vilaller din Pirinei am trăit, dintr-odată, sentimentul unei prezențe copleșitoare, extrem de familiare. Într-o

fracțiune de secundă am „văzut” că, în multe momente grele ale vieții mele, l-am avut alături pe ocrotitorul cetății Tesalonicului – dar și al bisericii din satul în care am copilărit, în care m-am împărtășit de atâtea ori și în care m-am spovedit prima dată. M-am văzut „înfiat” de acest mare sfânt, care a vegheat asupra mea chiar și în momentele în care faptele mele și zbaterele mele existențiale mă transformaseră într-un personaj mai degrabă smintitor pentru cei din jur. Am înțeles că, deloc întâmplător, pașii mi-au fost purtați de două ori prin Grecia, având șansa de a mă închina la sfintele sale moaște. Că atunci când nu aveam unde locui cu familia, el a mijlocit să primesc de la Mitropolie un spațiu locativ într-o casă a parohiei „Sfântul Dimitrie” – Balș. După ce am fost hirotont, prima mea „Înviere” slujită ca preot a fost într-o biserică din Iași ce-l are ca ocrotitor pe sfântul „izvorător de mir” și în care slujea și slujește și acum un preot cu numele Dumitru (Boboc), un prieten de suflet al familiei mele. Și mai sunt multe alte momente din viața mea în care am simțit mâna binefăcătoare și protectoare a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie.

Citindu-i viața, am realizat că, precum toți „casnicii lui Dumnezeu” (cf. Efeseni 2, 19), și Sfântul Dimitrie își

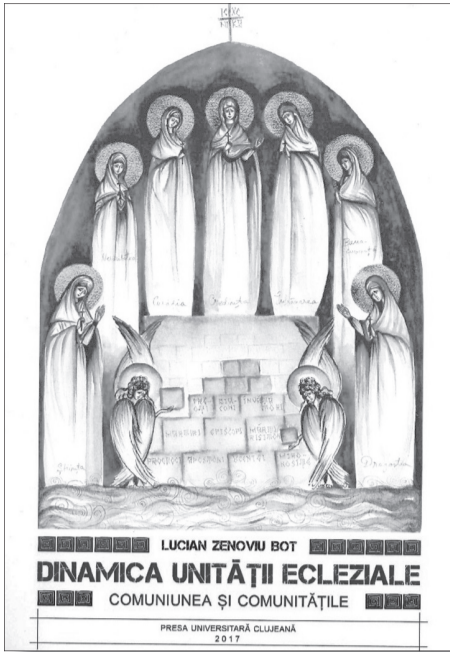
asumă pe cei încredințați lui precum o mamă devotată care nu renunță niciodată la pruncii ei, indiferent pe ce cărări apucă la maturitate. E consemnat chiar un moment în care, deși Dumnezeu ar fi vrut să lase cetatea Tesalonicului în mâinile păgânilor, sfântul refuză să plece cu moaștele de acolo și stăruiește pentru iertarea conașionalilor săi. Obține însă doar o amânare, pentru că vine și momentul în care însuși Sfântul Dimitrie primește, cu multă durere și cu lacrimi, să părăsească Tesalonicul ce ajunge, astfel, în mâinile otomanilor pentru o vreme îndelungată. Se pare că tesalonicenii căzuseră în grele păcate, se depărtaseră mult de credință, încât și preoții de la catedrala ce adăpostea moaștele Sfântului Dimitrie vindeau pe bani grei, în loc să dăruiască, mirul ce izvora neconținut din înmiresmatul său trup. Acest moment îl determină pe Părintele Cleopa Ilie să exclame, într-o predică ținută în ziua de 26 octombrie: „Frații mei, cum v-am spus, Sfântul Dimitrie și toți sfinții se roagă pentru noi. Însă de la o vreme, dacă nu ne îndreptăm viața noastră, și Dumnezeu, și sfinții Lui ne părăsesc”.

Chiar ne părăsesc sfinții? Ne lasă orfani de orice ajutor și ocrotire? Un răspuns corect la aceste interogații ne oferă viața duhovnicească. Treptele de săvârșirii creștine includ și un moment al

„harului părăsirii”. E situația paradoxală în care omul percepe că Dumnezeu l-a părăsit (v. Psalmi 21, 1; Matei 27, 46), dar în care Dumnezeu continuă să fie prezent, de fapt. Obiectiv vorbind, harul Domnului nu ne părăsește în astfel de momente, dar subiectiv, noi percepem acest „interval” de libertate și „loc” de creștere duhovnicească drept părăsire. Dimpotrivă, unde „s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul” (Romani 5, 20).

Așa este și cu „părăsirea” noastră de către sfinți. Putem uita de ei și, prin fapte și prin gânduri necurate, să-i îndepărtăm. În fapt, noi ne depărtăm de ei, în timp ce sfinții așteaptă, cu durere și cu nădejde, întoarcerea noastră și momentul în care vom primi să fim din nou ajutați de aceștia. Stricăm prietenia cu ei, legând prieteșug cu duhurile întunericii. Dar sfinții nu ne pot fi neprieteni. Ne respectă deciziile, dar nimic nu ne poate alunga din inima lor. Și cât de trist e omul care, înconjurat de atâtea mulțime de sfinți – adică de prieteni – alege să trăiască singur! Convulsiile agonizante ale lumii de azi din astfel de tristeți se alimentează. Nu, nu ne putem plânge că suntem singuri – neajutorați, neînțeleși, neimpliniți. Nu de prieteni ducem lipsă, ci de inimi prietenoase.

(doxologia.ro)

Lucian Zenoviu Bot, *Dinamica unității ecleziale. Comuniunea și comunitățile* – Ed. Presa Universitară Clujeană, 2017, 410 pagini

sfinților Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Grigorie de Nyssa, întrucât învățătura ortodoxă despre Sfânta Treime s-a cristalizat datorită eforturilor acestora. Primul subcapitol detaliază concepția Sfinților Vasile cel Mare și Grigorie de Nazianz privind unitatea Dumnezeiască, arătând asemănările și deosebirile dintre teologhisirea celor doi Părinți ai Bisericii, cu precizarea că valoarea lor creatoare este reliefată atunci când textele sunt citite împreună, în duhul Bisericii. Cel de al doilea subcapitol intitulat: Sfânta Treime și unitatea creației după Sfinții Grigorie de Nyssa și Vasile cel Mare, sintetizează raportul dintre unitatea lui Dumnezeu și sobornicitatea creației. Ultimul subcapitol punctează câteva concluzii privind premisele trinitare ale eclesiologiei ortodoxe.

Capitolul II: *Hristos Cap al Bisericii* pornește de la antinomiile stripturistice și patristice referitoare la relația dintre Hristos și Biserică, interpretată în termenii unei sinergii care păstrează specificitatea lui Hristos și a Bisericii. Primul subcapitol, reliefând raportul dintre Hristos și Biserică, înfățișează doctrina eclesiologică a Sfinților Clement Romanul, Irineu de Lyon, Ciprian de Cartagina și a lui Origen. În baza analizei comparative este explicată unitatea ekklesiei într-un Trup și pleroma comuniunii cu Dumnezeu. Al doilea subcapitol referitor la *dinamica unității ecleziale și metanoia*, pornește de la faptul că în centrul preocupărilor primelor comunități creștine stă ideea libertății omului de a alege între o mișcare ascendentă sau descendentă privind comuniunea cu Sfânta Treime „A vorbi despre metanoia în descrierea dinamicii unității ecleziale – spune autorul – înseamnă a exprima participarea omului prin har la adevăr, la viață și la iconomia lui Dumnezeu. Înseamnă, deopotrivă, a enunța sensul acestei participări prin Duhul Sfânt și efectul ei asupra ființei umane. Metanoia este cuvântul ce înfățișează cel mai limpede darul unității făcut Bisericii la Cincizecime și dinamica acestei unități. Metanoia este itinerarul ce rânduiește experiența fiecărui mădular și orientarea ce definește întregul Trup și comuniunea întreagă” (pagina 152). Dinamica unității ecleziale se prezintă ca metanoia sub aspectele credinței, vieții și slujirii care au relevanță atât pentru fiecare persoană, cât și pentru comunitate. Dacă în Iisus Hristos mișcarea de metanoia are un caracter personal, prin evenimentul Cincizecimii această mișcare primește o continuitate comunitară, săvârșită prin lucrarea Sfântului Duh, încât calea către metanoia personală depinde astăzi de dobândirea harului dat comunității apostolice.

Capitolul III: *Biserica sobornicească. Cincizecimea și dinamica unității ecleziale* dezbate experiența practică a Bisericii nuanțând tema sobornicității în relație cu pleroma sau catolicitatea ekklesiei. Raportul de corelație dintre cele două dimensiuni este clarificat de istoria termenului „soborny”, care reia semnificația primară a lui „katholikos”, însemnând „potrivit întregului”. Astfel,

sobornicitatea este definită ca realizare sinodală a catolicității implicite Bisericii. Primul subcapitol prezintă o analiză teologică a Slujbei Praznicului Cincizecimii, cu evidențierea raportului dintre pogorârea Sfântului Duh, adevărata cunoaștere și rezidirea existenței create. Cel de-al doilea subcapitol prezintă acest întreg raport în conexiune cu problema organizării teritoriale a ekklesiei. Bisericile locale, indiferent când și unde există, sunt constituite în aceeași comuniune cu Dumnezeu și sunt zidite în același Trup al lui Hristos. Dimensiunea identică a experienței ecleziale nu anulează calitatea istorică, particularitățile comunitare sunt specificitatea fiecărui credincios, ci ridică aceste diferențe la Dumnezeu. Tocmai pentru că are o coerență eonică în Duhul Sfânt, Biserica poate valorifica diversitatea creației și poate exprima deopotrivă comuniunea tuturor făpturilor. Astfel, Biserica își va actualiza comuniunea în toate timpurile și în toate locurile, fără să o modifice esențial.

Capitolul IV: *Dinamica unității ecleziale astăzi. Comuniunea Bisericii și Biserica în comuniune*.

Acest capitol analizează principiile eclesiologiei contemporane în prisma dialogurilor bilaterale și multilaterale. Primul subcapitol oferă o perspectivă istorică și teologică asupra a trei dialoguri bilaterale: luteran-catolic, anglican-catolic și ortodox-catolic. Al doilea subcapitol dezbate trei dintre dialogurile multilaterale, și anume: „Unitatea Bisericii în comuniune: dar și vocație” – Camberra, 1991; „Către koinonia în credință, viață, și mărturisire” – Santiago de Compostela, 1993, și: „Biserica către o viziune comună” – acceptată de Adunarea de la Busan, 2013. Din analiza textelor rezultă că dialogul multilateral a păstrat aceleași caracteristici, alternând doar accentele teologice. Cel de-al treilea subcapitol face o analiză a eclesiologiei Mitropolitului Ioannis Zizioulas, evidențind că scrierile sale se referă la întemeierea triadologică a unității ecleziale, realizarea euharistică a comuniunii ortodoxe și necesitatea slujirii episcopale în Biserică. Al patrulea subcapitol analizează viziunea eclesiologică a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae. Sunt indicate asemănările și deosebirile dintre perspectiva Mitropolitului Ioannis Zizioulas și cea a Părintelui Stăniloae cu sistematizarea premiselor eclesiologice. Acest subcapitol rezumă și generalizează concluziv dialogurile bilaterale și multilaterale, precum și teologia Mitropolitului Ioannis Zizioulas și cea a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, arătând contingentele și în contingentele existente între eclesiologia contemporană și teologhisirea primelor secole.

Concluziile generale schițate de autor reprezintă o sinteză a dezbaterii, spre a dezvălui valența cercetării pe care a întreprins-o, precum și evidențierea temeiurilor axiomatice ale dinamicii unității ecleziale. Precizarea finală este legată de faptul că spiritualitatea ortodoxă, păstrând anumite rigori ascetice și misionare, impune ca în dinamismul unității ecleziale să existe o interpătrundere or-

ganică și funcțională între abordarea dogmatică și cea practică, încât aceasta trebuie să aibă în centru tocmai problematica duhovnicească, pornind de la semnificația comunităților locale a parohiei și eparhiei.

Bibliografia generală ilustrează întreg periplul întreprins de autor în cercetarea sa. Discernem din lista de autori perspicacitatea și acuratețea de selecția specifică autorului, precum și modul ingenios de utilizare a bibliografiei pe tot parcursul lucrării.

Menționăm că Părintele dr. Lucian Zenoviu Bot s-a documentat asupra subiectului în cadrul studiilor efectuate la Institutul Ecumenic din Bossey – Geneva, încât dovedește o foarte bună informare și orientare în literatura patristică și teologică de specialitate. Ca urmare, autorul a surprins și a aprofundat punctele nodale ale subiectului, referindu-se și stăruind pe larg, cum este și firesc într-o lucrare de doctorat, asupra implicațiilor practice specifice spiritualității ortodoxe.

Autorul stăpânește metoda teologică de cercetare și expunere științifică, specifică teologiei dogmatice și spiritualității ortodoxe, dovedind putere de analiză și sinteză, precum și un echilibru al judecății în probleme controversate.

Forma de expunere este adecvată lucrărilor științifice, tratând problemele într-un stil sobru, curgător și antrenant.

Prin perspectiva nouă în care abordează tema, prin bogăția ideilor și implicațiilor care le sugerează, ca și prin metoda riguroasă de cercetare, prezentul studiu se înscrie ca o contribuție importantă în domeniu.

În încheiere, concluzionăm cu cuvintele *Înaltpreașfințitului Dr. Irineu Popa*, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, coordonatorul prezentei teze de doctorat, care în *Prefața* volumului evidențiază faptul că „studiul părintelui asistent universitar dr. Lucian Bot comportă exigențele academice ale unei teze de doctorat, fapt ce-i permite să deschidă un dialog științific și critic. Autorul cărții, fără să rămână în vreun fel tributatar problematizărilor scolastice, ajunge să stărnească preocupări existențiale care să faciliteze trasarea unor principii sau concluzii teoretice. Pentru că își fundamentează teza în gândirea patristică și liturgică a Bisericii din primele secole, respectiv pentru că dorește să recupereze «chipul duhovnicesc al întrebărilor» privind unitatea ekklesiei, părintele asistent depășește limitele înguste ale unei cercetări superficiale și abstracte. Tema dinamicii unității în Biserica Ortodoxă nu este și nici nu poate fi elaborată sub presiunea necesității definirii «ființei» Bisericii printr-o terminologie simplistă. Dimpotrivă, învățătura noastră pornește de la experiența Sfinților Părinți și de la practica bimilenară a Bisericii”.

Pr. Sorin COSMA

Caracterul militant și de-a dreptul agresiv al secularismului din societatea postmodernă, ca și frământările spirituale aflate în derută și confuzie, determină tot mai mult apelul la eclesiologie, încât variatele aspecte eclesiologice constituie obiectivul studiilor biblice, patristice, moral-spirituale, canonice și mai ales pastoral-misionare, ce se săvârșește „in nomine Christi” și „in nomine ecclesiae”.

În acest context, studiul de față își propune să recupereze gândirea spiritualității patristice, evidențind una din problemele gândirii Dascălilor Bisericii, și anume: *cum este înțeleasă unitatea Bisericii*. Autorul precizează în acest sens că nu-și propune să explice „esența” Bisericii, nici să lămurească ontologia relațiilor intercomunitare sau semnificația misiunii Ortodoxiei, ci să descrie dinamica unei unități ecleziale prin afirmarea comuniunii katolice și a sobornicității comunitare.

Prezenta cercetare are o întreită coordonare și se întemeiază pe trei premise fundamentale. În primul rând, caracterul triadologic al eclesiologiei, în sensul că învățătura despre Biserică este dependentă dogmei Sfintei Treimi și decurge din aceasta. În al doilea rând, antinomia eclesiologiei, în sensul că ekklesia nu poate fi descrisă doar ca realitate cerească sau doar ca experiență pământească atâta timp cât istoria și eshatonul formează o simbioză în Biserică, încât singura modalitate de a evita tendințele monofizite sau nestoriene recurente în eclesiologia actuală, este recunoașterea și cultivarea antinomiilor biblice și patristice. În al treilea rând, dimensiunea integratoare a eclesiologiei, în sensul că studiul unității ecleziale implică toate aspectele teologice, deopotrivă liturgice, canonice, pastorale, sau ale oricărei discipline științifice.

Referindu-ne la *structura lucrării*, în rezumat, vom spune că primele trei capitole dezvoltă tema unității Bisericii în baza textelor patristice și liturgice, iar cea de-a patra secțiune face analiza eclesiologiei contemporane așa cum apare ea în dialogurile bilaterale, în dialogul multilateral, precum și în opera Mitropolitului Ioannis Zizioulas și în opera Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae.

În detaliu, primul capitol se intitulă „Sfânta Treime și unitatea Bisericii și viziunea Părinților Capadocieni. Premisele trinitare ale eclesiologiei răsăritene”.

Cercetarea este restrânsă la textele

ȘTIRI

IPS Părinte Timotei a târnosit biserica „Nașterea Domnului” din Arad

În Duminica a XXIII-a după Rusalii Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscop al Aradului a săvârșit slujba târnosirii bisericii „Nașterea Domnului” din parohia Arad-Micalaca Veche II, urmată de Sfânta Liturghie arhierescă, în soborul preoților și în prezența autorităților centrale, județene și locale cu participarea unui număr mare de credincioși din parohie și din întreg municipiul Arad. Din sobor au făcut parte Preacuviosul Părinte Visarion Neag, starețul Mănăstirii Crișan, Preacucernicul Părinte Flavius Petcuț, protopop al Aradului și Părintele Arhid. Dr. Tiberiu Ardelean, inspector bisericesc.

Biserica a fost unsă la exterior și înlăuntrul ei cu Sfântul și Marele Mir și stropită cu apă sfințită; s-au așezat Sfintele Moaște în piciorul Sfintei Mese, hrisovul semnat de soborul slujitor, icoanele Sfinților Evangheliști în cele patru colțuri ale Sfântului Jertfelnic. În timpul Sfintei Liturghii a fost înălțată rugăciune de pomenire pentru ctitorul sfântului lăcaș, părintele Iacob Bupte, trecut la Domnul cu doar cinci luni în urmă.

La momentul rânduit Chiriarul a rostit bogatul și pilduitorul cuvânt de învățătură, intitulat: „Lupta cea nevăzută”, cf. citirilor de la Efeseni II, 4-10, respectiv Luca VIII, 26-39. Lupta nevăzută, nu cea obișnuită pe câmpul material, ci cea purtată pe cel spiritual, Mântuitorul vindecă pe demonizatul din Gherghesa, care, smuls de sub stăpânirea celui rău, vrea să-L urmeze pe Domnul, dar este trimis să propovăduiască binefacerile Lui, Cel ce este Domnul cel Tare și Puternic, începând cu casa și familia sa. Cuvintele psalmului 23 intră în rânduiala târnosirii (sfințirii) bisericii, îndemnând pe fiecare credincios pentru a intra pe ușa bisericii, spre a putea deschide ușa sufletului, a propriei ființe, biruind astfel orice răutate, spre a sluji Binelui, prin faptele potrivite acestuia. Noua biserică târnosită acum, reprezintă icoana biruinței Mântuitorului în sufletele credincioșilor, cum arată de fapt și hramul acesteia – Nașterea Domnului și Sfinții Împărați Constantin și Elena.

Pentru activitatea gospodărească și misionară desfășurată în ultimii ani, Preacucernicul Părinte Aurelian Popa, preot slujitor, a fost hirotesit întru iconom stavrofor.

Înaltpreasfințitul a acordat preotului paroh Mircea Bupte, diploma de vrednicie pentru întreaga activitate pe care a desfășurat-o alături de familia sa, pentru edificarea și finalizarea acestui lăcaș de cult.

Un cuvânt special de mulțumire a fost adresat preoților pensionari din cartier, Pr. Emil Roman și Pr. Pavel Goldiș, care și-au adus o contribuție semnificativă la realizarea acestui obiectiv bisericesc.

Parohul a mulțumit în numele preoților și credincioșilor Înaltpreasfințitului Părinte Timotei pentru prezență, sprijin și îndemn, oferind o icoană cu Nașterea Domnului. Mulțumiri au fost aduse oficialităților locale și centrale pentru sprijinul oferit și credincioșilor

pentru implicare în lucrarea de zidire și împodobire cu pictură a bisericii.

Răspunsurile liturgice au fost date de cântăreții stranei și de corul parohiei.

Biserica a fost construită între anii 1997 – 2012, cu binecuvântarea Preasfințitului Timotei, pentru credincioșii parohiei Arad-Micalaca Veche II. Planul construcției, întocmit în cadrul SC Renovatio, lucrările realizate de CONAR Arad (demisolul) și SC TOTAL CONSTRUCT, șefi de șantier fiind inginerii Ardelean Ioan și Carmen Frunză. Osteneala pentru construcția edificiului, ca și slujirea la sfântul altar la demisol au avut-o cei trei preoți ai parohiei: Iacob Bupte, Emil Roman, și Pavel Goldiș, paroh. De la cota + 0 cel dintâi a preluat administrarea lucrărilor bisericii, pentru ca la Floriile anului 2012 să fie săvârșită slujba de sfințire a lăcașului de cult de către Întâistătătorul eparhiei arădene. Biserica a fost construită în forma crucii, cu dimensiunile de 33 m lungime, 22 m lățime la absida și 28 m înălțime, pe fundație de beton armat, zidăria din cărămidă, acoperișul avându-l din tablă de cupru, iar crucile din alamă. Exteriorul are tencuială decorativă structurată, soclul placat cu travertin, iar scările cu granit. Cele trei clopote s-au turnat la firma Grassmayer din Innsbruck, Austria, fiind achiziționate, unul prin donația familiei Păișan Lina și două prin contribuția credincioșilor. Sunt amplasate în turla clopotniță. Iconostasul, sculptat în lemn de stejar, a fost donație a parohiei Arad Micalaca Nouă, iar pardoseala bisericii – executată din marmură. Odoarele și icoana Maicii Domnului Prodomnița, copie după originalul din Muntele Athos au fost achiziționate prin strădania doamnei Eugenia Gana cu alte bune credincioase. Pictarea lăcașului de cult s-a încredințat, prin licitație, profesorului universitar în arte plastice dr. Cătălin Băluț, care a pictat și Catedrala „Sfânta Treime” Arad, ajutat aici și de pictorul Cezar Ivana, cu ucenicii. Lucrarea s-a desfășurat între 16 martie 2016 – 16 octombrie 2018.

După Sfânta Liturghie credincioșii au avut posibilitatea să se închine în sfântul altar până la orele serii, primind în dar o carte monografică a bisericii, publicată cu finanțarea Primăriei Municipiului Arad prin Centrul Municipal de Cultură Arad.

PS Părinte Emilian Crișanul a participat la târnosirea bisericii „Pogorârea Sfântului Duh” din parohia General Berthelot

În Duminica a XXIII-a după Rusalii, 21 octombrie 2018, Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și al Hunedoarei, a târnosit biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din parohia General Berthelot, Protopopiatul Hațeg, împreună cu Preasfințitul Părinte Episcop Daniil și cu Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcopvicar al Arhiepiscopiei Aradului. În continuare, a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către cei trei arhieri, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

Preasfințitul Părinte Episcop Daniil a rostit cuvântul de învățătură, tâlcuind pericopa Evangheliei citită

în cadrul Sfintei Liturghii, despre vindecarea demonizatul din ținutul Gherghesenilor. Preasfințitul Părinte Episcop Emilian a rostit un cuvânt de binecuvântare.

Preasfințitul Părinte Episcop Gurie a hirotesit iconom-stavrofor pe preotul paroh Harald Olteanu pentru activitatea pastoral-misionară desfășurată în mijlocul credincioșilor pe care îi păstorește, iar credincioșilor implicați mai activ în restaurarea lăcașului de cult le-a înmănat gramate de mulțumire. La final, Preasfinția Sa a mulțumit celor doi ierarhi și tuturor sfinților slujitori pentru bucuria de a sluji împreună în această zi importantă pentru credincioșii parohiei General Berthelot.

Chiriarul arădean a participat la hramul bisericii din Turnu

Joi, 18 octombrie 2018, Biserica ortodoxă din Turnu, Protopopiatul Arad, Arhiepiscopia Aradului, a îmbrăcat haine de sărbătoare cu ocazia cinstirii ocrotitorului acestui sfânt locaș, Sfântul Apostol și Evanghelist Luca. În dimineața zilei, la Sfânta Liturghie, a slujit PS Părinte Siluan, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

Sărbătoarea a continuat cu slujba Vecerniei, la care a luat parte un sobor de preoți, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului. Din sobor au făcut parte: Pr. Flavius Petcuț, protopopul Aradului, pr. Pompiliu Gavra, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Arad, pr. Ilie Nădăban, coordonatorul cercului pastoral-misionar Pecica, arhid. dr. Tiberiu Ardelean, inspector eparhial și alți preoți din parohiile vecine.

În cadrul slujbei, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei a rostit un cuvânt de învățătură, în care a evidențiat locul și importanța Sfântului Apostol Luca în tradiția Bisericii, precum și în tradiția scripturistică a Noului Testament.

Slujba s-a încheiat printr-o procesiune în jurul Bisericii, rostindu-se ectenii speciale pentru întreaga comunitate. Respectând tradiția locului, s-a săvârșit slujba de sfințire a cozonacului, adus de nașii din acest an ai bisericii, ca semn al dragostei creștine, din partea lor. Răspunsurile liturgice au fost oferite de către un grup de elevi de la Seminarul Teologic Ortodox din Arad. La final, preotul paroh Marius Stratulat a mulțumit Înaltpreasfinției Sale pentru prezență și binecuvântare, preoților prezenți credincioșilor și tuturor care s-au implicat în buna organizare a hramului. Totul s-a încheiat cu o agapă creștinească, oferită tuturor credincioșilor prin grija nașilor bisericii și cu spectacolul susținut de diferite formații de dansuri populare.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
 Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
 Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
 SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
 Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
 Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
 Tipărit la Poudique srl Arad.
 ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
 Costul unui abonament este de 50 lei anual.